

Τα ψάθινα καπέλα

Ένα αντικείμενο μπορεί να είναι:

α) ατομικό (ανήκει σε μας ή χρησιμοποιείται μόνο από μας), π.χ. ένα ρολόι, ένα παιχνίδι, ένα ποδήλατο, ένα ζευγάρι παπούτσια.

β) κοινό (ανήκει σε όλους ή χρησιμοποιείται και από άλλους), π.χ. η τηλεόραση, ο σχολικός πίνακας, το οικογενειακό αυτοκίνητο, το χριστουγεννιάτικο δέντρο, η ηλεκτρική κουζίνα κ.ά.

Περιγραφή είναι η παρουσίαση (προφορική ή γραπτή) ενός αντικειμένου, ενός προσώπου, ενός κτιρίου, ενός γεγονότος, ενός φαινομένου, ενός τόπου αλλά και συναισθημάτων κ.ά.

Βασικά στοιχεία περιγραφής αντικειμένου

Ποιο είναι και πού βρίσκεται	(για αντικείμενο που δεν είναι φορητό) π.χ. η τηλεόραση στο σαλόνι του σπιτιού, το αυτοκίνητο στο χώρο του πάρκινγκ, το ψυγείο στην κουζίνα του σπιτιού, ένα κειμήλιο ιστορικής αξίας σ' ένα μουσείο κ.ά.
Πώς το απέκτησα	Αν είναι ατομικό, γράφω πότε, πώς και για ποιο λόγο το απέκτησα. π.χ. το αγόρασα με λεφτά που μάζεψα από τα κάλαντα, δώρο για τα γενέθλια ή τη γιορτή μου, δώρο για μια επιτυχία κ.ά.
Πώς είναι (γενική εντύπωση)	(γενικά χαρακτηριστικά του αντικειμένου) μέγεθος π.χ. μεγάλο, μικρό, μεσαίο, φυσικό κ.ά. σχήμα π.χ. κανονικό, σφαιρικό, επίπεδο, τριγωνικό, τετράγωνο, παράξενο, ακαθόριστο, συμμετρικό κ.ά.

Ενότητα 1

	χρώμα π.χ. μαύρο, λευκό, χρυσαφί, ασημί, γκρι, πράσινο, κόκκινο κ.ά. υλικά κατασκευής π.χ. μέταλλο, ξύλο, πλαστικό, γυαλί, φίλνιτσι (ελεφαντόδοντο), κεχριμπάρι, πηλός, πέτρα, χαρτί, δέρμα κ.ά. βάρος, διαστάσεις, ποιότητα, είδη, μορφές κ.ά.
Περιγραφή από τα έξω προς τα μέσα	Αναφέρω χαρακτηριστικά γνωρίσματα του αντικειμένου που το ξεχωρίζουν από άλλα όμοια, τις ιδιότητες, τα μέρη του, το περιεχόμενό του αρχίζοντας από το εξωτερικό μέρος και προχωρώντας προς το εσωτερικό.
Ποια είναι η ιστορία του	Αν πρόκειται για οικογενειακό κειμήλιο ή κάποιο γνωστό αντικείμενο με μεγάλη ιστορική αξία, αναφέρουμε πληροφορίες σχετικές με την προέλευση και την καταγωγή του (π.χ. πότε κατασκευάστηκε, από ποιον, πού φυλάσσεται σήμερα). Δεν είναι υποχρεωτικό να τις αναφέρουμε· μόνο αν υπάρχουν και αν τις ξέρουμε.
Πώς χρησιμοποιείται	πού, πότε, πώς και γιατί το χρησιμοποιούμε π.χ. για να μετακινούμαστε, για να παίζουμε, για να ενημερωνόμαστε, για να διασκεδάζουμε, για να στολίζουμε/διακοσμούμε τους χώρους, για να επικοινωνούμε με άτομα που βρίσκονται μακριά κ.ά.
Τι με συνδέει με αυτό το αντικείμενο	Αν πρόκειται για αντικείμενο που μου ανήκει (ατομικό) ή έχω κάποια ιδιαίτερη σχέση με αυτό. π.χ. περιστατικά, επεισόδια, γεγονότα ή στιγμές που συνδέονται με αυτό
Συναισθήματα και σκέψεις που μας προκαλεί (γενικές κρίσεις, εντυπώσεις, παρατηρήσεις)	π.χ. αγάπη, βαθύς δεσμός, νοσταλγία, ευγνωμοσύνη, χαρά, ευτυχία, εντυπωσιασμός, ικανοποίηση, ασφάλεια, άνεση, ενθουσιασμός

- Όταν περιγράφουμε αντικείμενα που υπάρχουν σήμερα, χρησιμοποιούμε παροντικούς χρόνους (κυρίως ενεστώτα).
π.χ. Το ποδήλατό μου *είναι* ... , *αποτελείται* ... , *έχει* ... κ.ά.

- Όταν όμως περιγράφουμε αντικείμενα που υπήρξαν στο παρελθόν, χρησιμοποιούμε χρόνους του παρελθόντος.
π.χ. Το αεροπλάνο *πετούσε* ... , *βρισκόταν* ... , *εκτελούσε* πτήσεις ... κ.ά.
Ο κουμπάρας *έμοιαζε* με γουρουνάκι.

Για να είναι πετυχημένη μια περιγραφή, δηλαδή να αποδίδει με ακρίβεια και σαφήνεια την εικόνα του πράγματος που θέλουμε να περιγράψουμε, χρησιμοποιούμε:

επίθετα και επιθετικούς προσδιορισμούς (π.χ. μετοχές)	π.χ. πέτρινο σπίτι, ηλεκτρονικό ρολόι, επιτραπέζιο παιχνίδι, γρήγορο αυτοκίνητο, αγωνιστικό ποδήλατο, ψάθινο καπέλο, γιορτινή λαμπάδα κ.ά.
τοπικούς προσδιορισμούς (π.χ. επιρρήματα, εμπρόθετους προσδιορισμούς)	επιρρήματα π.χ. <i>μέσα</i> , <i>έξω</i> , <i>δίπλα</i> , <i>κοντά</i> , <i>μακριά</i> , <i>απέναντι</i> , <i>πάνω</i> , <i>κάτω</i> , <i>γύρω</i> , <i>πίσω</i> , <i>μπροστά</i> , <i>εδώ</i> , <i>εκεί</i> κ.ά. εμπρόθετοι προσδιορισμοί π.χ. <i>μέσα</i> στο κουτί, <i>έξω</i> από το σπίτι, <i>στο</i> τραπέζι, <i>στην</i> αυλή, <i>προς</i> την έξοδο κ.ά.
ενεστώτα χρόνο	π.χ. <i>είναι</i> , <i>φαίνεται</i> , <i>αποτελείται</i> , <i>δείχνει</i> , <i>μοιάζει</i> , <i>κινείται</i> , <i>τραβάει</i> , <i>εκτελεί</i> κ.ά.

Προς τους γονείς: Επειδή οι επιθετικοί και οι τοπικοί προσδιορισμοί όπως και ο ενεστώτας χρόνος των ρημάτων κάνουν την περιγραφή μας πιο πειστική, ζωντανή και παραστατική, προτρέψτε τα παιδιά σας να μελετήσουν τα παραπάνω γραμματικά φαινόμενα στο «**Γραμματική και Συντακτικό ΣΤ΄ Δημοτικού**», Ν. Σάκκου, εκδ. Σαββάλας.

Αναπτυγμένη έκθεση

Ένα παλαιό αντικείμενο

Ποιο είναι –
Πού βρίσκεται –
Πώς το απέκτησα

Στο σπίτι μας, σε μια γωνιά του σαλονιού, βρίσκεται μια παλιά ξύλινη κασέλα. Η κασέλα αυτή ήταν της γιαγιάς μου και είναι το μοναδικό αντικείμενο που έχουμε από αυτήν.

Πώς είναι –
Περιγραφή

Η κασέλα είναι αρκετά μεγάλη και βαριά, φτιαγμένη από ξύλο καρυδιάς. Το χρώμα της είναι σκούρο καφετί, έχει σχήμα ορθογωνίου και στηρίζεται πάνω σε τέσσερα μικρά ποδαράκια. Το πιο εντυπωσιακό στοιχείο της είναι τα σκαλίσματά της. Γύρω γύρω ο τεχνίτης έχει σκαλίσει με το χέρι διάφορες παραστάσεις κυνηγιού: σκυλιά να τρέχουν, κυνηγούς με τα όπλα τους να παραφυλάνε πίσω από θάμνους και ελάφια να τρέχουν να σωθούν. Στο καπάκι της κασέλας υπάρχει μια όμορφη παράσταση με μια βρύση και γύρω από αυτήν κοπέλες με παραδοσιακές φορεσιές και στάμνες στους ώμους να κουβαλούν νερό. Ο τεχνίτης έχει κάνει πραγματικά πολύ καλή δουλειά!

Ποια είναι
η ιστορία του

Η κασέλα αυτή πέρασε στα χέρια των γονιών μου πριν από δύο χρόνια, μετά το θάνατο της γιαγιάς. Η μητέρα μου είπε πως ήταν προίκα της γιαγιάς από τη δική της μητέρα και ήταν το μοναδικό αντικείμενο που κατάφερε να σώσει η γιαγιά στον πόλεμο, όταν χάθηκε όλο το σπίτι. Έκρυψε μερικά χρήματα και κοσμήματα κάτω από το καπάκι που ήταν κούφιο κι αργότερα τα πούλησε, έτσι ώστε να επιβιώσει στα δύσκολα χρόνια που ακολούθησαν.

Πώς χρησι-
μοποιείται –
Συναισθήματα

Αυτή η κασέλα στην οποία κάποτε η γιαγιά φύλαγε ρούχα, παλιές φωτογραφίες, πολύτιμα κειμήλια και κοσμήματα σήμερα στολίζει το σαλόνι μας. Κάθε φορά που την κοιτάζω θυμάμαι τη γιαγιά μου, την ιστορία αυτού του παλιού αντικειμένου και το πώς τελικά κατέληξε σε μας. Για εμάς η κασέλα είναι ένα κομμάτι της οικογενειακής μας ιστορίας, ένα αντικείμενο με έντονη συναισθηματική αξία.

Για τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Λέξεις*	Παράγωγα – Ομόρριζα
γωνιά	γωνιάζω, γώνιασμα, γωνιώδης, γωνιακός, γωνιόμετρο, διαγώνιος, παραγώνι, τρίγωνο, ακρογωνιαίος
καίω	καύση, καυστήρας, καύτρα, καυτός, καύσιμος, καυστικός, καύσωνας, έγκαυμα, κάψιμο, καυσαέριο, καυσόξυλο, άκαυτος, διακαής, καυτηριάζω, πυρκαγιά
κυνηγός	κυνηγώ, κυνήγι, κυνηγητό, κυνήγημα, κυνηγετικός, κυνηγόσκυλο
ξύλινος	ξύλο, ξυλεία, ξυλιά, ξυλιάζω, ξύλιασμα, ξυλάδικο, ξυλουργός, καυσόξυλο, ξυλοκόπος, ξυλόφωνο
προίκα	προικίζω, (τα) προικιά, προίκισμα, προικισμένος, προικοθήρας, προικοσύμφωνο, προικώς
πωλώ	πωλητής, πωλητήριο, πώληση, παλαιοπώλης, μεταπώληση
σκαλίζω	σκαλιστής, σκαλιστικός, σκαλιστήρι, σκάλισμα, σκαλιστός, ασκάλιστος
συναισθηματικός	συναίσθημα, συναισθηματικότητα, συναισθάνομαι, συναίσθηση

* Όλες οι λέξεις βρίσκονται συγκεντρωμένες αλφαβητικά σε έναν ενιαίο πίνακα στο τέλος του βιβλίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Λέξεις	Σημασία	Συνώνυμα	Αντίθετα
βαρύς	αυτός που έχει μεγάλο βάρος, δυσβάσταχτος, κουραστικός, σοβαρός, επικίνδυνος, έντονος, δύσπεπτος	ασήκωτος, αβάσταχτος, καταπιεστικός, κρίσιμος, δυσκολοχώνευτος	ελαφρύς, ανάλαφρος, ασήμαντος, εύπεπτος, ευκολοχώνευτος
δύσκολος	αυτός που δε γίνεται εύκολα, μπερδεμένος, ιδιότροπος	δυσχερής, κουραστικός, επίπονος, ζόρικός, πολύπλοκος, στρυφνός, παράξενος	εύκολος, ευχερής, κατορθωτός, άνετος, απλός, βολικός, κατανοητός
έντονος	αυτός που εμφανίζεται σε υψηλό βαθμό, σε μεγάλη ποσότητα, που χαρακτηρίζεται από ένταση	ζωηρός, δυνατός	άτονος, ασθενής, ήπιος, ανεπαίσθητος, χαλαρός, υποτονικός
θάνατος	παύση της ζωής, (μτφ.) εξαφάνιση	θανή, πεθαμός, ξεψύχισμα, μοιραίο, χαμός	ζωή, ζήση
κούφιος	άδειος ή εσωτερικά χαλασμένος, (μτφ.) ρηχός, χωρίς συναισθήματα	κενός, κοίλος, αναίσθητος	γεμάτος, πλήρης, μεστός, ευαίσθητος
παλιός	αυτός που υπάρχει από πολύ καιρό, φθαρμένος	αρχαίος, πολυκαιρισμένος, μεταχειρισμένος	καινούριος, νέος, πρόσφατος
πόλεμος	ένοπλη σύγκρουση ανάμεσα σε κράτη, ανταγωνισμός	σύρραξη, συμπλοκή, αναμέτρηση, αγώνας	ειρήνη, συνεργασία, ανακωχή
σκούρος	(για χρώμα) βαθύς, σκοτεινός	σκοτεινόχρωμος, βαθύχρωμος, κλειστός, μαυριδερός	ανοιχτόχρωμος, ανοιχτός

Κριτήριο Αξιολόγησης*

1. Να συμπληρώσεις τα κενά της άσκησης.

Λέξεις	Συνώνυμα	Αντίθετα
παλιός	πολυκαιρισμένος	
ζόρικός		εύκολος
.....	πεθαμός	ζωή
βαρύς	ασήκωτος	
σκούρος		ανοιχτόχρωμος
.....	σύρραξη	ειρήνη
έντονος		άτονος
ανάλαφρος	ελαφρύς	
.....	πλήρης	άδειος

2. Να περιγράψεις ένα αγαπημένο σου αντικείμενο, π.χ.:

- το ποδήλατό σου
- το οικογενειακό αυτοκίνητο
- ένα παιχνίδι που σου χάρισαν
- το χαρταετό που έφτιαξες με τον πατέρα σου κ.ά.

* Οι απαντήσεις των Κριτηρίων Αξιολόγησης βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Ταξιδεύοντας με ελέφαντα

Η αφήγηση μιας ιστορίας πρέπει να οργανώνεται με βάση το **χρόνο** (τα γεγονότα να παρουσιάζονται με χρονική σειρά) και την **αιτιολογική σύνδεση** των γεγονότων της ιστορίας (ποια η αιτία και το αποτέλεσμα).

Αφήγηση είναι η παρουσίαση (προφορική ή γραπτή) ενός γεγονότος ή μιας σειράς γεγονότων (πραγματικών ή φανταστικών) τα οποία δίνονται με χρονολογική σειρά.

Βασικά στοιχεία αφήγησης ιστορίας

Πού συμβαίνει η ιστορία	π.χ. στο δάσος, στο βουνό, στη θάλασσα, στο δρόμο, σ' ένα πλοίο, σ' ένα ταξίδι, στο προαύλιο του σχολείου, στα βάθη της ερήμου, σε μια μακρινή χώρα κ.ά.
Πότε συμβαίνει η ιστορία	π.χ. τον περασμένο χειμώνα, ένα απόγευμα του Αυγούστου, το προηγούμενο Σαββατοκύριακο, πριν από τρία χρόνια, το 1872 κ.ά.
Ποια πρόσωπα συμμετέχουν στην ιστορία	(Ο βασικός ήρωας, ο πρωταγωνιστής, και τα άλλα πρόσωπα που παίρνουν μέρος.) π.χ. ο αφηγητής, οι γονείς, οι φίλοι, οι συμμαθητές, οι γείτονες, οι συγγενείς, απλοί περαστικοί κ.ά. (Εάν γνωρίζω, αναφέρω τα ονόματα των προσώπων.)
Ποια είναι η εξέλιξη της ιστορίας	πώς ξεκινάει η ιστορία (αιτία ή αφορμή) π.χ. μια φωτιά στο δάσος, μια σύγκρουση αυτοκινήτων στο δρόμο, μια βλάβη στο αυτοκίνητο, μια ξαφνική καταιγίδα, μια ηφαιστειακή έκρηξη κ.ά. πώς προχωράει η ιστορία (πράξεις ή γεγονότα που συμβαίνουν και επηρεάζουν τη ζωή των ηρώων) π.χ. καλείται η Πυροσβεστική, έρχεται η Τροχαία, καλούμε σε βοήθεια, προσπαθούμε να φυλαχθούμε από τη βροχή κ.ά. πώς τελειώνει η ιστορία (αποτελέσματα και συνέπειες) π.χ. η φωτιά σβήστηκε, οι τραυματίες μεταφέρθηκαν στο νοσοκομείο, οι ορειβάτες έφτασαν στο καταφύγιο, το πλοίο μπήκε στο λιμάνι, η καταιγίδα σταμάτησε κ.ά.

Τι σκέφτονται και τι αισθάνονται οι ήρωες	π.χ. φόβος, τρόμος, δέος, αγωνία, ανησυχία, απελπισία, στενοχώρια, λύπη, θλίψη, πίκρα, απογοήτευση, ψυχραιμία, ελπίδα, χαρά, θαυμασμός, ενθουσιασμός, ευτυχία, νοσταλγία, θάρρος, προβληματισμός κ.ά.
--	---

Όταν αφηγούμαστε μια **φανταστική** ιστορία:

α) ο χώρος είναι φανταστικός ή αόριστος.

π.χ. η Λιλιπούπολη, η Ατλαντίδα, το Διάστημα, μια μακρινή χώρα ή ένας μακρινός πλανήτης κ.ά.

β) ο χρόνος είναι απροσδιόριστος.

π.χ. κάποτε, τα παλιά χρόνια, μια φορά κι έναν καιρό κ.ά.

γ) οι ήρωες είναι φανταστικά πρόσωπα ή ζώα, φυτά, αντικείμενα που προσωποποιούνται.

Γλωσσικά στοιχεία αφήγησης ιστορίας

Όταν αφηγούμαστε μια ιστορία, χρησιμοποιούμε:

παρελθοντικούς χρόνους (κυρίως παρατατικός, αόριστος αλλά και ιστορικός ενεστώτας για ζωντάνια και αμεσότητα)	παρατατικός π.χ. <i>Καθόμασταν</i> στην παραλία και <i>κοιτάζαμε</i> το ηλιοβασίλεμα. αόριστος π.χ. Αυτό που <i>τράβηξε</i> την προσοχή μου <i>ήταν</i> το φλογερό βλέμμα της. ιστορικός ενεστώτας π.χ. Εκεί που <i>κοιτούσα</i> αμέριμνος <i>εμφανίζεται</i> ξαφνικά μπροστά μου ένας ψηλός άνδρας.
χρονικές προτάσεις	π.χ. Όταν <i>άρχισε να βρέχει...</i> , Μόλις <i>άναψε το φανάρι...</i> , Αφού <i>κατάλαβε το λάθος του...</i> κ.ά.
χρονικά επιρρήματα και φράσεις με προθέσεις που δηλώνουν χρόνο	χρονικά επιρρήματα π.χ. <i>πέρσι, φέτος, ύστερα, αργότερα, μετά, νωρίτερα, αργά, αρχικά, χθες, σήμερα, αύριο, έπειτα, τέλος</i> κ.ά. φράσεις με προθέσεις π.χ. <i>από νωρίς, για λίγο, στην αρχή</i>, στη συνέχεια, <i>κατά</i> το βραδάκι, <i>ως</i> αργά κ.ά.

Ενότητα 1

ουσιαστικά με σημασία επιρρήματος	π.χ. το πρωί, το χειμώνα, το Σαββατοκύριακο, την Τετάρτη, το απόγευμα, την ίδια στιγμή κ.ά.
αιτιολογικές προτάσεις	π.χ. Γυρίσαμε πίσω γιατί είχε αρχίσει να νυχτώνει. Η μητέρα μου ήταν ανήσυχη καθώς ο γιατρός αργούσε να έρθει.

Για να δείξουμε τον **τόπο** (πού συμβαίνει η ιστορία), χρησιμοποιούμε:

τοπικά επιρρήματα	π.χ. κοντά, μακριά, δεξιά, ανατολικά, απέναντι, δίπλα, γύρω, μέσα, κάτω, πίσω, μπροστά, ανάμεσα κ.ά.
φράσεις με προθέσεις που δηλώνουν τόπο	π.χ. από το σπίτι, ως το σχολείο, στη θάλασσα, προς τη δουλειά, κατά την αγορά, ίσαμε την πηγή κ.ά.
επίθετα που δηλώνουν τόπο	π.χ. ορεινός, διπλανός, γειτονικός, βορινός, νησιωτικός, πεδινός, αντικριστός, μπροστινός, εξωτερικός κ.ά.

Προς τους γονείς: Για τα γραμματικά φαινόμενα που δηλώνουν χρόνο (χρονικές προτάσεις, χρονικοί σύνδεσμοι, χρονικά επιρρήματα κ.ά.) και τόπο (τοπικά επιρρήματα, επίθετα ή φράσεις με προθέσεις που δηλώνουν τόπο) αλλά και για τους παρελθοντικούς χρόνους (παρετατικό, αόριστο, υπερσυντέλικο) προτρέψτε τα παιδιά ν' ανατρέξουν στο «**Γραμματική και Συντακτικό ΣΤ΄ Δημοτικού**», **Ν. Σάκκου**, εκδ. Σαββάλας.

Αναπτυγμένη έκθεση

Επιστροφή από τη Σύρο

*Πού και πότε
συμβαίνει η
ιστορία*

Αιγαίο, δύση, κατάστρωμα. Επιστρέφουμε.
Η μελέτη για τα διατηρητέα της Σύρου πήγε πολύ καλά. Όμως χρειάζεται κι άλλο ένα ταξίδι στο νησί, για να ολοκληρώσουμε την καταγραφή τους. Όλη μέρα περπατούσαμε, ανεβοκατεβαίναμε σκάλες, συζητούσαμε, διαφωνούσαμε... Τη θάλασσα τη βλέπαμε από μακριά, ούτε μια βουτιά...

*Ποια είναι
η εξέλιξη
της ιστορίας*

Έχουμε ανοίξει τα σλίπινγκ μπαγκ κι απολαμβάνουμε το ηλιοβασίλεμα. Ο Νίκος έχει γεμίσει το σακίδιό του σακουλάκια με χώμα, μαζεμένο από διάφορες περιοχές της Σύρου. Τον πειράζω:

- Σπίτι θα χτίσεις μ' αυτό το παλιόχωμα;
- Μην κοροϊδεύεις... αυτό το χώμα θα πάει για ανάλυση, προκειμένου να διαπιστώσουμε τι καλλιέργειες μπορούν να ευδοκιμήσουν σε άνυδρες περιοχές της Ελλάδας και...

*Ποια πρόσωπα
συμμετέχουν*

- Κόφ' το, βρε Νίκο, κασέτα ήπιες;
- Αλέξη, εσύ έπιασες την κουβέντα...

Μουτρώνει σαν παιδάκι ο κολλητός μου, όμως εκείνη τη στιγμή ο ήλιος βουτάει στα πελαγίσια νερά και μας πασπαλίζει με χρυσάφι. Ένας Γερμανός τουρίστας γρατσουνάει την κιθάρα του, ο Μανόλης βγάζει τη φυσαρμόνικα του και σιγανά τον συνοδεύει. Η Μαρίκα μουρμουρίζει το σκοπό. Η χοντρούλα Εύη πετάγεται πάνω κι αρχίζει να χορεύει. Η «ορχήστρα» το γυρίζει σε τσιφτετέλι κι εμείς συμμετέχουμε χτυπώντας παλαμάκια, κουταλάκια, ποτήρια κι ό,τι άλλο αυτοσχέδιο κρουστό ανακαλύπτουμε εκεί τριγύρω. Έγινε το σώσε.

*Τι σκέφτονται
και τι αισθάνο-
νται οι ήρωες*

Έφτασα στην Αθήνα αργά. Η σκέψη της Άννας με τριβέλιζε. Να τη σφίξω στην αγκαλιά μου, να τη φιλήσω... Να της τηλεφωνήσω τώρα ή αύριο; Σίγουρα θα κοιμόταν... Αύριο λοιπόν. Ήμουν κουρασμένος, νύσταξα, έπεσα στο κρεβάτι.

Για τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Λέξεις*	Παράγωγα – Ομόρριζα
βουτιά	βουτώ, βουτηχτής, βούτηγμα, βουτηχτός, μακροβούτι, τσαλαβουτώ
ήλιος	ηλιακός, (το) ήλιο, ενήλιος, ανήλιος, ηλιοβασίλεμα, ηλιοκαμένος, λιοπύρι, ηλιόλουστος, ηλιοθεραπεία
θάλασσα	θαλασσώνω, θαλασσινός, θαλάσσιος, θαλασσίης, θαλασσοπούλι, λαοθάλασσα, ακροθαλασσιά, θαλασσοδέρνομαι, θαλασσοπόρος
καλλιέργεια	καλλιεργώ, καλλιεργητής, καλλιεργητικός, καλλιεργήσιμος, ακαλλιεργητος, μονοκαλλιέργεια
μελετώ	μελέτη, μελετητής, μελετηρός, προμελετημένος, αμελέτητος
νησί	νήσος, νησίδα, νησιώτης, νησιωτικός, μεγαλόνησος, Ελαφονήσι, Κουφονήσια, Ποντικονήσι
συζητώ	συζήτηση, συζητητής, συζητήσιμος, ασυζητήτος, πολυσυζητημένος, ασυζητητί (= χωρίς να προηγηθεί συζήτηση)
ταξίδι	ταξιδεύω, ταξιδιώτης, ταξιδιωτικός, ταξιδιάρικος, αταξίδευτος, καλοτάξιδος, πολυταξιδεμένος, ταξιδευτής

* Όλες οι λέξεις βρίσκονται συγκεντρωμένες αλφαβητικά σε έναν ενιαίο πίνακα στο τέλος του βιβλίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Λέξεις	Σημασία	Συνώνυμα	Αντίθετα
ανοίγω	παύω να κρατάω κάτι κλειστό, αρχίζω κάτι, ξεδιπλώνω, ανθίζω, ξεθωριάζω, ευδοκιμώ, προοδεύω, καλυτερεύω	ξεσκεπάζω, ξεβουλώνω, ξεφράζω, ξεβάφω, τρυπώ	κλείνω, σφραγίζω, σφαλίζω, βουλώνω
άνυδρος	τόπος που δεν έχει νερό στο έδαφός του	ξηρός, ξερός, στεγνός	ένυδρος, υγρός, βρεγμένος, βροχερός, νοτισμένος
γεμίζω	βάζω κάπου τόσο υλικό ώστε να μη χωράει άλλο, είμαι γεμάτος από κάτι	πληρώ, παραγεμίζω, καργάρω, ξεχειλίζω, συμπληρώνω	αδειάζω, εκκενώνω, ξεγεμίζω
διατηρώ	φυλάω κάτι, το συντηρώ για να μη χαλάσει, εξακολουθώ να έχω	διασώζω, περισώζω, προφυλάσσω, συντηρώ, κρατώ, φυλάγω	παρατώ, αμελώ, παραμελώ, λησμονώ
διαφωνώ	έχω διαφορετική ή αντίθετη γνώμη από κάποιον άλλο	αντιτίθεμαι, διχογνωμώ, αντιλέγω	συμφωνώ, ομοφωνώ, συμφωνίζομαι
δύση	εξαφάνιση (ήλιου) στον ορίζοντα, η πορεία προς την τελική πτώση, ένα σημείο του ορίζοντα, (μτφ.) παρακμή	ηλιοβασίλεμα, λιόγερμα, μαρασμός, φθορά, ξεπεσμός, τέλος	ανατολή, ξημέρωμα, ακμή, άνθηση
επιστροφή	η απόδοση πράγματος, η επάνοδος σε κάποιον τόπο, η διάρκεια του γυρισμού	γύρισμα, επανάκαμψη, γυρισμός	αναχώρηση
σφίγγω	πιέζω κάτι δυνατά και σταθερά, κρατώ κάποιον σφικτά, συνδέω κάτι στερεά, ώστε να μην είναι χαλαρό, εντείνομαι	πιέζω, συμπιέζω, στενεύω, στερεώνω, περιορίζω	χαλαρώνω, ξεσφίγγω, λασκάρω, αφήνω ελεύθερο

Κριτήριο Αξιολόγησης*

1. Να συμπληρώσεις τα κενά της άσκησης.

Λέξεις	Συνώνυμα	Αντίθετα
διαφωνώ	αντιτίθεμαι	
άνυδρος		ένυδρος
.....	συμπιέζω	χαλαρώνω
γεμίζω	πληρώ	
διατηρώ		παρατώ
.....	δύση	ανατολή
κλείνω	σφαλίζω	
αδειάζω	εκκενώνω	
.....	βρεγμένος	στεγνός

2. Να αφηγηθείς μια ιστορία (φανταστική ή πραγματική).

- μια ξαφνική καταιγίδα
- μια χιονοθύελλα
- μια καλοκαιρινή μπόρα
- μια εκδρομή στην εξοχή
- ένα ταξίδι με πλοίο
- ένα περιστατικό που έγινε στο σχολείο

* Οι απαντήσεις των Κριτηρίων Αξιολόγησης βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Δύο μέρες στο βουνό

Ανακοίνωση είναι το σύντομο γραπτό ενημερωτικό κείμενο με το οποίο γνωστοποιούμε στο κοινό (σ' ένα μεγάλο αριθμό ανθρώπων) ένα συγκεκριμένο θέμα (π.χ. ένα γεγονός, μια εκδήλωση, μια δραστηριότητα, ένα σεμινάριο κ.λπ.).

Όταν θέλουμε να γράψουμε μια ανακοίνωση ή να οργανώσουμε την ανακοίνωση ενός θέματος, πρέπει να αναφέρουμε τα εξής στοιχεία:

Βασικά στοιχεία ανακοίνωσης

Ποιος ανακοινώνει (ο συγγραφέας της ανακοίνωσης)	π.χ. ένα συγκεκριμένο πρόσωπο (ο δήμαρχος, ο νομάρχης, ο διευθυντής), ένας σύλλογος (πολιτιστικός, εξωραϊστικός, ορειβατικός, γονέων και κηδεμόνων, αθλητικός), ένας συνεταιρισμός (αγροτικός, γεωργικός, δήμων και κοινοτήτων), ένας οργανισμός (τουρισμού, συγκοινωνιών, εκπαίδευσης) κ.ά.
Σε ποιον απευθύνεται η ανακοίνωση (ο αποδέκτης της ανακοίνωσης)	(ανάλογα με το περιεχόμενο/θέμα της ανακοίνωσης) π.χ. σε όλους τους ανθρώπους, στους κατοίκους ενός δήμου, στους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών ενός σχολείου, στα παιδιά ηλικίας 10-18 ετών, μόνο σε ενήλικα άτομα, στους μαθητές της ΣΤ' Δημοτικού κ.ά.
Τι ανακοινώνει (το θέμα της ανακοίνωσης)	(μαζί με το θέμα της ανακοίνωσης αναφέρουμε και βασικά στοιχεία, δηλαδή πληροφορίες, που θεωρούμε ότι είναι απαραίτητα για να ενημερωθεί κάποιος σωστά) π.χ. μια εκδρομή, ένα εκπαιδευτικό ταξίδι, ένα επιστημονικό συνέδριο, μια εκστρατεία εθελοντικού καθαρισμού των ακτών, μια δενδροφύτευση, ένας έρανος αγάπης, μια εθελοντική αιμοδοσία κ.ά.

Ενότητα 1

Ο τόπος και ο χρόνος (πού και πότε θα γίνει)	π.χ. στο Καρπενήσι, 20 και 21 Μαρτίου 2010, την Κυριακή 7 Μαΐου, το Σάββατο 14 Φεβρουαρίου στο Θέατρο «Φοίνικας» του Δήμου Περιστερίου, ως τις 31 Απριλίου στο 1ο Δημοτικό Σχολείο Βύρωνα κ.ά.
Απαραίτητες πληροφορίες	π.χ. όροι συμμετοχής, οικονομική επιβάρυνση, εφόδια που θα πρέπει να έχει μαζί του κάθε ενδιαφερόμενος, έγκαιρη κράτηση εισιτηρίων, έγκαιρη δήλωση συμμετοχής, ώρα και σημείο συνάντησης κ.ά.
Στοιχεία επικοινωνίας με τον υπεύθυνο	τηλέφωνο, διεύθυνση και όνομα του υπευθύνου της ανακοίνωσης π.χ. Κ. Παπαγιάννης, τηλ.: 210 5784... Παναγή Τσαλδάρη 120, Περιστέρι

Όταν γράφουμε μια ανακοίνωση, χρησιμοποιούμε ρήματα σε χρόνο μέλλοντα αλλά και ενεστώτα στο β' ή γ' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού.

π.χ. Τα εικονογραφημένα κείμενα **θα εκτεθούν** στο μουσείο.

Θα γνωρίσετε καινούριους φίλους και **θα περάσετε** ξένοιαστα.

Θέλετε να φύγετε για λίγο μακριά από την πόλη;

Το ύφος της ανακοίνωσης

Το ύφος της ανακοίνωσης μπορεί να είναι επίσημο και σοβαρό ή ανεπίσημο και φιλικό, ανάλογα με το θέμα της και τα πρόσωπα στα οποία απευθύνεται. Γενικά όμως φροντίζουμε η ανακοίνωσή μας να είναι σύντομη, σαφής και περιεκτική (δίνουμε όλες τις βασικές πληροφορίες).

Ανεπίσημο ύφος

Αναπτυγμένη έκθεση

Δύο μέρες στη θάλασσα

Ποιος
Πού και πότε
Σε ποιους

Θέλετε να περάσετε ένα μοναδικό διήμερο γνωρίζοντας τον εκπληκτικό κόσμο της θάλασσας; Ο Ναυτικός Όμιλος Βόλου σάς καλεί στις 19 και 20 Ιουνίου στη Σκιάθο για ένα αξέχαστο διήμερο που διοργανώνει στο πλαίσιο του Ερασιτεχνικού Πρωταθλήματος Ιστιοπλοΐας για παιδιά άνω των 10 ετών.

Οι ενδιαφερόμενοι θα μεταφερθούν στη Σκιάθο με πλοίο που θα αναχωρήσει από τον Άγιο Κωνσταντίνο Φθιώτιδας στις 18 Ιουνίου στις 16:00 το απόγευμα.

Ποιος ο στόχος
Απαραίτητες
πληροφορίες

Στόχος της διοργάνωσης είναι να μυηθούν οι μικροί φίλοι στο συναρπαστικό άθλημα της ιστιοπλοΐας. Απαραίτητη προϋπόθεση η συνοδεία γονέων ή κηδεμόνων. Φορέστε την κατάλληλη αθλητική φόρμα, καπέλο και γυαλιά και ελάτε να περάσουμε ξένοιαστα!

Στοιχεία
επικοινωνίας

Για πληροφορίες και δηλώσεις συμμετοχής επικοινωνήστε ως τις 31 Μαΐου με τον κύριο Λυκούδη, υπεύθυνο του ομίλου, στα τηλ.: 24210 – 88888, 24210 – 89999. Οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να προκαταβάλουν το ποσό των 25 ευρώ ανά άτομο.

Επίσημο ύφος

Αναπτυγμένη έκθεση

Πάνω απ' όλα ο άνθρωπος

37ο

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ
ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

3-6
ΜΑΪΟΥ
2010

Ένα από τα σημαντικότερα επιστημονικά συνέδρια για το 2010 θα διεξαχθεί από τις 3 έως 6 Μαΐου στην πανέμορφη Χαλκιδική.

Σημαντικοί Έλληνες και ξένοι ομιλητές θα συζητήσουν για τα σύγχρονα θέματα της νοσηλευτικής, ενώ στο τέλος του συνεδρίου θα οργανωθεί επίσκεψη στο Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης.

Η γραφική πόλη του Ν. Μαρμαρά, το εκπληκτικό συγκρότημα του Porto Carras και το πλούσιο κοινωνικό πρόγραμμα εγγυώνται την απόλυτη επιτυχία του 37ου Πανελλήνιου Νοσηλευτικού Συνεδρίου, που οργανώνει ο Εθνικός Σύνδεσμος Νοσηλευτών Ελλάδος.

Επίσημος προσκεκλημένος ο καθηγητής

Martin Johnson του Πανεπιστημίου Salford, Greater Manchester

Για τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Λέξεις*	Παράγωγα – Ομόρριζα
άθλημα	αθλούμαι, άθληση, αθλητικός, αθλητισμός, αθλητής, άθλος, αθλητίατρος, αθλοπαιδιές, πρωτάθλημα
επιστημονικός	επιστήμη, επιστήμονας, επιστητό, επιστημονικότητα, επισταμένως, πανεπιστήμονας
θάλασσα	θαλασσώνω, θαλάσσιος, θαλασσινός, θαλασσής, λαοθάλασσα, ακροθαλασσιά, λιμνοθάλασσα, θαλασσοπούλι, θαλασσοπόρος
ναυτικός	ναυς (= πλοίο), ναύτης, ναύλα (τα), ναυτίλος, ναυτιλία, ναυτία, ναυτιλιακός, (το) ναυτικό, Ναυσικά, Ναύπλιο, Ναύπακτος, ναυαγός, ναυπηγείο, ναυμαχία, ναυαρχίδα
νοσηλευτικός	νοσηλεύω, νοσηλεία, νοσηλευτής, νοσηλευτήριο, (τα) νοσήλια, (η) νοσηλευτική
ξένος	ξενίζω, ξενώνας, ξενικός, ξένιος, φιλοξενία, παράξενος, ξενόφερτος, ξενομανία, ξενοδοχείο, ξεναγός
ομιλητής	ομιλώ, ομιλία, ομιλητικός, ομιλητικότητα, συνομιλία, όμιλος
οργανώνω	οργανωτής, οργανωτικός, οργάνωση, ανοργάνωτος, οργανωμένος
συνοδεία	συνοδεύω, συνοδός, συνοδευτικός, σύνοδος, ασυνόδευτος

* Όλες οι λέξεις βρίσκονται συγκεντρωμένες αλφαβητικά σε έναν ενιαίο πίνακα στο τέλος του βιβλίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Λέξεις	Σημασία	Συνώνυμα	Αντίθετα
αξέχαστος	αυτός που δεν μπορεί να ξεχαστεί, που τον θυμάται κανείς με νοσταλγία και συγκίνηση	αλψμόνπτος, αείμνηστος	ξεχασμένος, λησμονημένος, ξεγραμμένος
επιτυχία	το καλό τέλος μιας προσπάθειας, η ομαλή έκβαση υπόθεσης, η θετική κατάληξη	επίτευξη, κατόρθωμα, πραγματοποίηση, προκοπή, τύχη, ευόδωση	αποτυχία, αστοχία, ατυχία
ξενοιάζω	απαλλάσσομαι από φροντίδες, γλιτώνω από έννοιες, παύω ν' ανησυχώ για κάτι	ηρεμώ, ησυχάζω, ανακουφίζομαι	νοιιάζομαι, φροντίζω, μεριμνώ, ανησυχώ
ξένος	αυτός που ανήκει ή αναφέρεται σε κάποιον άλλο, όχι σε μας, αυτός που κατάγεται από ξένη χώρα, άγνωστος, φιλοξενούμενος, επισκέπτης	αλλοδαπός, αλλότριος, αλλοεθνής, ξενικός, μουσαφίρης, καλεσμένος	ντόπιος, εγχώριος, ομοεθνής, γηγενής, αυτόχθων
πλούσιος	αυτός που έχει μεγάλη περιουσία, που είναι οικονομικά ευκατάστατος, που έχει κάτι σε αφθονία, άφθονος	εύπορος, ευκατάστατος, άφθονος	φτωχός, άπορος, ανεπαρκής, λίγος
σημαντικός	αυτός που έχει μεγάλη σημασία, σπουδαίος, αυτός που ασκεί επιρροή	αξιόλογος, σπουδαίος, κορυφαίος	ασήμαντος, αμελητέος
σύγχρονος	αυτός που ανήκει στο παρόν, που συμβαίνει την ίδια χρονική στιγμή με κάτι άλλο, που συμβαδίζει με την εποχή	τωρινός, σημερινός, μοντέρνος, ταυτόχρονος	παλιός, ξεπερασμένος, ντεμοντέ, παρελθοντικός
συμμετέχω	παίρνω μέρος σε κάτι μαζί με άλλον	παίρνω μέρος	απέχω
υπεύθυνος	αυτός που έχει την ευθύνη για κάτι, υπαίτιος, ένοχος	υπόλογος, υπαίτιος, ευθυνόμενος, ένοχος	ανεύθυνος, αναίτιος, αθώος

Κριτήριο Αξιολόγησης*

1. Να συμπληρώσεις τα κενά της άσκησης.

Λέξεις	Συνώνυμα	Αντίθετα
συμμετέχω	παίρνω μέρος	
ξένος		ντόπιος
.....	κατόρθωμα	αποτυχία
υπεύθυνος	υπόλογος	
αλησμόνητος		ξεχασμένος
.....	εύπορος	φτωχός
ξενοιάζω	ησυχάζω	
.....	σπουδαίος	ασήμαντος
μοντέρνος		ξεπερασμένος
εύπορος	ευκατάστατος	

2. Να γράψεις στο τετράδιό σου μια ανακοίνωση:

- για ένα καλλιτεχνικό γεγονός (π.χ. μια θεατρική παράσταση, μια συναυλία, μια παρουσίαση βιβλίου, μια έκθεση φωτογραφίας, μια έκθεση ζωγραφικής, ένας διαγωνισμός ποίησης κ.ά.)
- για ένα κοινωνικό γεγονός (π.χ. ένας έρανος αγάπης, μια οργανωμένη δενδροφύτευση, ο καθαρισμός των ακτών του νησιού, μια εθελοντική αιμοδοσία, μια σχολική εκδρομή, τα εγκαίνια ενός νοσοκομείου, τα αποκαλυπτήρια ενός αγάλματος κ.ά.).

* Οι απαντήσεις των Κριτηρίων Αξιολόγησης βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.